Dziennik Urzędowy
Unii Europejskiej

PL
Seria C

C/2025/3204

2.7.2025

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę Rady 92/43/EWG w odniesieniu do statusu ochrony wilka (Canis lupus)

(COM(2025) 106 final – 2025/0058 (COD))

(C/2025/3204)

Sprawozdawca generalny: **Josep PUXEU ROCAMORA**

Wniosek o konsultację	Rada, 25.3.2025 Parlament Europejski, 31.3.2025
Podstawa prawna	Art. 43 ust. 2 i art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego
Data przyjęcia na sesji plenarnej	30.4.2025
Sesja plenarna nr	596
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	154/9/17

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Należy ograniczyć negatywne interakcje między mieszkańcami obszarów wiejskich i gospodarstwami chowu zwierząt a wilkami w Unii Europejskiej poprzez poprawę ich współistnienia i zarządzanie tym współistnieniem.

1.2. Dane naukowo-techniczne pokazują, że modele zarządzania oparte na eliminowaniu wilków nie są skuteczne pod względem zmniejszenia poziomu szkód, gdyż nadal utrzymuje się konflikt między hodowlą zwierząt gospodarskich a wilkami, z wyjątkiem sytuacji, gdy eliminuje się tak dużą liczbę wilków, że wpływa to negatywnie na ich stan ochrony, w którym to przypadku doszłoby do naruszenia dyrektywy Rady 92/43/EWG ([1]).

1.3. Z naukowego punktu widzenia odpowiednią alternatywą dla ograniczania konfliktów i dla dążenia do współistnienia wilków i hodowli zwierząt gospodarskich okazały się modele oparte na środkach zapobiegawczych, zgodne z potrzebą zachowania właściwego stanu ochrony wilków. W tym celu konieczne jest wzmocnienie adekwatnych ram finansowania, aby ułatwić opracowywanie tych środków, zgodnie z raportem informacyjnym NAT/825 ([2]).

1.4. W związku z tym Komitet pragnie poczynić zalecenia, które brzmią następująco:

1.5. Wzmocnić odpowiednie środki finansowania w celu udoskonalenia i promowania modelu skutecznego i trwałego współistnienia wilków i hodowli zwierząt gospodarskich.

1.6. Zachęcać do rozwoju badań stosowanych w zakresie technik ochrony zwierząt gospodarskich w różnego rodzaju gospodarstwach hodowlanych.

1.7. Przeprowadzać indywidualne oceny gospodarstw hodowlanych, które cechują się wysokim ryzykiem lub poniosły poważne szkody, w celu wdrożenia najodpowiedniejszych środków ochrony zwierząt gospodarskich.

([1]) Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U. L 206 z 22.7.1992, s. 7).

([2]) Raport informacyjny EKES-u „Zalety ekstensywnej hodowli zwierząt i stosowania nawozów organicznych w kontekście Europejskiego Zielonego Ładu".

1.8. Doradzać gospodarstwom w zakresie stosowania i monitorowania środków ochrony zwierząt gospodarskich.

1.9. Szybko rekompensować szkody, a przy tym uwzględniać różnego rodzaju sytuacje, nie tylko zgony, lecz także rozproszenie się stada, poronienia i utracone przychody z hodowli.

1.10. Propagować fora wymiany doświadczeń między hodowcami w zakresie stosowania środków ochrony zwierząt gospodarskich.

1.11. Stosować najlepsze dostępne techniki analizy oznak i dowodów ataków wilków na gospodarstwa hodowlane, aby móc z jak najmniejszym marginesem wątpliwości stwierdzić, czy odpowiadają one temu gatunkowi, czy zdziczałym psom.

1.12. Zachęcać do zawierania umów z zawodowymi pasterzami, którzy stale będą przebywali ze zwierzętami gospodarskimi na obszarach, na których mogą wzrosnąć szkody, lub w porach roku, kiedy może to mieć miejsce.

1.13. Ułatwiać hodowlę i zapewnić hodowcom psy pasterskie w celu zapobiegania atakom wilków.

1.14. Propagować profesjonalne działania w zakresie opieki nad zwierzętami gospodarskimi podczas przepędu okresowego.

1.15. Wspierać szkolenia dla odpowiedzialnych funkcjonariuszy publicznych w zakresie zarówno ekspertyzy szkód poniesionych przez hodowców zwierząt gospodarskich, jak i udzielania tym hodowcom odpowiednich informacji i wsparcia.

1.16. Opracować skoordynowany protokół selektywnego eliminowania lub odławiania osobników wilków w celu ukierunkowania oraz ułatwienia prawidłowego i odpowiedniego stosowania wyjątków od systemu ochrony gatunku, zgodnie z przepisami unijnymi i krajowymi (ex post trzeba będzie przeprowadzić monitorowanie i ocenę skuteczności przyjętego środka).

1.17. Wspierać nawiązywanie dialogu na temat wilków na szczeblu europejskim, włączając do niego m.in. instytucje UE, państwa członkowskie, gminy i społeczności lokalne, przyrodników, organizacje rolnicze i hodowlane, placówki naukowe i organizacje pozarządowe.

1.18. Zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego na szczeblu lokalnym lub regionalnym jest niezbędne do podejmowania decyzji i do zarządzania.

1.19. Zachęcać do upowszechniania wiedzy naukowej na temat wilków i złożonego charakteru zarządzania nimi.

1.20. Opracować skierowane do sektorów hodowlanych kampanie informacyjne na temat możliwości współistnienia oraz ograniczania konfliktów z wilkami i na temat dostępnych linii finansowania.

1.21. Sprzyjać stosowaniu dobrych praktyk w zakresie obserwacji wilków.

1.22. Opracować kampanie informacyjne skierowane do sportowców i innych osób odwiedzających obszary hodowli zwierząt gospodarskich, aby ostrzegać ich o istnieniu psów pasterskich oraz informować o celu pracy tych psów i o tym, jak zachowywać się w ich obecności.

2. **Uwagi ogólne**

2.1. Opinia jest odpowiedzią na decyzję podjętą w grudniu 2024 r. przez Stały Komitet konwencji berneńskiej na wniosek Unii Europejskiej, w której to decyzji zmieniono status wilka (Canis lupus) z kategorii „ściśle chronione gatunki zwierząt" (załącznik II) na kategorię „chronione gatunki zwierząt" (załącznik III). Ta zmiana weszła w życie trzy miesiące po jej przyjęciu.

2.2. Dnia 7 marca Komisja Europejska przedstawiła wniosek dotyczący dyrektywy zmieniającej dyrektywę siedliskową (dyrektywa 92/43/EWG) w odniesieniu do statusu ochrony wilka (COM(2025) 106 final – 2025/0058 (COD)).

2.3. Wniosek Komisji (COM(2025) 106 final) ma na celu zmianę dyrektywy 92/43/EWG poprzez przeniesienie wszystkich populacji wilków w UE do załącznika V („gatunki zwierząt i roślin ważnych dla Wspólnoty, których pozyskiwanie ze stanu dzikiego i eksploatacja może podlegać działaniom w zakresie zarządzania"), co umożliwiłoby państwom członkowskim stosowanie bardziej elastycznego podejścia do zarządzania. Jednocześnie we wniosku utrzymano obowiązek zapewnienia właściwego stanu ochrony gatunku.

2.4. Wilk pozostanie gatunkiem chronionym, a państwa członkowskie będą musiały za pomocą środków zarządzania i ochrony osiągnąć i utrzymać właściwy stan ochrony tego gatunku.

2.5. EKES przyjmuje wniosek Komisji do wiadomości, jednak podkreśla, że zmianie statusu prawnego muszą towarzyszyć silne gwarancje zapewniające utrzymanie właściwego stanu ochrony populacji wilków zgodnie z art. 191 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), zwłaszcza biorąc pod uwagę, że w ponad połowie regionów biogeograficznych UE, w których występują wilki, stan ich ochrony pozostaje niewłaściwy. Równocześnie zaś należy zapewnić państwom członkowskim skuteczniejsze narzędzia zarządzania lokalnymi konfliktami oraz wspierania współistnienia ze społecznościami wiejskimi i ekstensywną hodowlą zwierząt gospodarskich.

2.6. Obecność wilków przyczynia się do kontroli populacji dzikich zwierząt kopytnych (sarna europejska, jeleń szlachetny, dzik euroazjatycki, kozica północna, łoś euroazjatycki, w zależności od regionu) poprzez selektywne drapieżnictwo, sprzyjając równowadze ekologicznej.

2.7. Zgodnie ze sprawozdaniem Komisji Europejskiej na temat stanu przyrody z 2020 r., opartym na danych z państw członkowskich, populacje wilków – po wyeliminowaniu ich w większości regionów i krajów w pierwszej połowie XX wieku – są obecnie stabilne lub rosną i ponownie kolonizują dawne obszary występowania. W niektórych państwach jest zapewniony właściwy stan ochrony, podczas gdy w innych występuje ryzyko nadmiernej populacji lub ograniczenia zasięgu rozmieszczenia.

2.8. Ta pozytywna tendencja nie jest jednak jednolita: Hiszpania to jedyne państwo członkowskie UE, gdzie populacja wilka ostatnio wymarła, na obszarze łańcucha górskiego Sierra Morena, co wyraźnie pokazuje, że istnieją kurczące się populacje, i uwydatnia konieczność utrzymania ich ochrony. Ponadto populacje wilka iberyjskiego charakteryzują się niską zmiennością genetyczną, co sprawia, że są bardziej podatne na czynniki ryzyka niż inne mniejsze, ale bardziej zróżnicowane genetycznie populacje.

2.9. Tę sytuację mogą częściowo wyjaśniać ochrona prawna i bardziej przychylne postawy społeczne, a także odtworzenie gatunków ofiar tych wilków (gatunków takich jak jeleniowate i dziki euroazjatyckie) i pokrywy leśnej. Ekspansji wilków sprzyjało wyludnianie się obszarów wiejskich w niektórych regionach Europy.

2.10. Powrót wilków do regionów, w których od dziesięcioleci nie występowały, stanowi znaczące wyzwanie dla państw członkowskich, ponieważ ten gatunek często powoduje różnego rodzaju konflikty, zwłaszcza jeśli chodzi o szkody w ekstensywnej hodowli zwierząt gospodarskich, co z kolei rodzi konflikty społeczne w społecznościach wiejskich dotkniętych tym problemem.

2.11. Wpływ wilków na hodowlę zwierząt gospodarskich w skali unijnej i ogólne szkody wyrządzane w stadach tych zwierząt mogą wydawać się znośne na szczeblu państw członkowskich, ale ich koncentracja na szczeblu lokalnym może wywoływać znaczną presję na niektóre obszary, powodując trudne do oszacowania bezpośrednie i pośrednie straty gospodarcze i obciążenie emocjonalne hodowców.

2.12. Zagrożenia dla wilka nadal są zróżnicowane: nielegalne odstrzały, zatruwanie, zderzenia z infrastrukturą i interakcje z działalnością rolniczą, według danych przekazanych przez państwa członkowskie w latach 2013–2018.

Zapewnienie w całej UE właściwego stanu ochrony wilka, dającego się pogodzić z działalnością społeczną i gospodarczą na obszarach wiejskich

2.13. Aby zapewnić właściwą ochronę wilka w UE bez ograniczenia działalności społeczno-gospodarczej na obszarach wiejskich, zaleca się państwom członkowskim, aby:

— Nasiliły kontrolę i monitorowanie gatunków na terenach, które stanowią obszary potencjalnej ekspansji wilka z obecnych obszarów jego występowania.

— Wzmocniły programy monitorowania gatunku, aby zwiększyć wiedzę na temat jego rozmieszczenia, struktury wiekowej stad i populacji, nawykowych zachowań, śmiertelności niepowodowanej przez wypadki czy interakcji z działalnością człowieka.

— Wzmocniły programy służące poszerzeniu wiedzy na temat możliwej skuteczności różnych technik (awersyjnych, odstraszających), które mogą przyczynić się do ograniczenia szkód wyrządzanych przez gatunek w ekstensywnej hodowli zwierząt.

— Wzmocniły programy informacyjne i uświadamiające na obszarach przewidywalnej rekolonizacji wilka, aby zmienić społeczne postrzeganie i zapobiegać ewentualnym negatywnym interakcjom z ekstensywnym chowem zwierząt gospodarskich oraz unikać takich interakcji.

— Sprzyjały aktywności wilka na obszarach o większej obecności dzikich zwierząt kopytnych, gdzie ekstensywne praktyki hodowlane uległy ograniczeniu lub zniknęły, a polowania sportowe nie pozwalają kontrolować ekspansji tych populacji.

— Zachęcały do chwytania psów i usuwania ich z siedliska w przypadku, gdy istnieje podejrzenie hybrydyzacji lub występowania mieszanych stad wilków i psów.

— Przeprowadziły kampanie informacyjne i kontrolne, aby zapobiegać umyślnemu sprzyjaniu hybrydyzacji z psami.

— Przeprowadziły wśród sektorów zaangażowanych w zarządzanie obszarami wiejskimi kampanie informacyjne na temat skutków ekologicznych, społecznych, administracyjnych i karnych stosowania nielegalnych metod uśmiercania wilków.

— Alternatywne środki zapobiegania szkodom, w tym techniki zapobiegania drapieżnictwu w gospodarstwach i łagodzenia jego skutków.

— Zachęcały do organizacji działań w zakresie nadzoru i odstraszania nielegalnych praktyk na obszarach, gdzie odnotowano znaczne występowanie konfliktów z powodu szkód wyrządzonych zwierzętom gospodarskim. Kontrole populacji powinny być przeprowadzane pod nadzorem właściwych organów administracji i na podstawie kryteriów naukowych.

Bruksela, dnia 30 kwietnia 2025 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Oliver RÖPKE